

Lights on?

Keeping Shabbat in a Jewish State

1. הרב משה צבי נריה, צניף מלוכה, עמוד 299

הגויים כולם, בני נח, מוכרים כאזרחים רצויים, לא רק בעולמו הרחב של הקב"ה, אלא גם בארצו הנבחרת, בארץ הקודש... בניין תעשייה מסוימת על יסוד מציאותו של מספר מצומצם של גרים תושבים איננו עומד בסתירה לשום מצוה דתית ולשום הרגש הדתית... וכי הדת עצמה חיה מפי ציבור והרגשות נוער? ... דומה שתפקידה של דת הוא לכוון את דעת הציבור ולחנך את הנוער, ואוי לה לדת שהציבור מכוון אותה או שהיא חיה מפי הטף... גוי של שבת אינו דחליל, אלא אזרח מכובד במדינה, שיש לדאוג לפרנסתו ולהעסקתו אפילו בששת ימי המעשה

2. הרב שלמה גורן, השימוש בנכרים כדי לפתור בעיות הלכתיות", "תורת המדינה" עמ' 328

על אף זאת, מרוב המקורות שאין כאן המקום לפרטם מתברר שהתורה ניתנה לישראל על מנת לקיימה ללא עזרה של גוי שיפר את התורה. ובנוגע לקיום השירותים הביטחוניים בשבתות בוודאי שאין להשתמש למטרה זו ביהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, להפוך אותם לגויים של שבת, כדי שיוכלו שומרי המצוות לשמור שבת תוך מנוחה ושמחה. והוא הדין בכל נושא הלכתי אחר, שהוא חיוני עבורנו, שאין אנו יכולים לבצעו, שאסור לתת ליהודי שאינו שומר מצוות למלא את מקומו בטענה שהוא בין כך מחלל שבת כי התורה לא ניתנה לנו כדי שנקיים אותה ע"כ שהגויים יפרו אותה, כי המצווה "וחי בהם" פירושה שגם כאשר כל ישראל ישמרו את כל המצוות נקיים גם את המצווה "לא ישבו בארץך פן יחטאו אותך לי".

3. The Use of Electricity on Shabbat and Yom Tov, Rabbi Michael Broyde & Rabbi Howard Jachter, Journal of Halacha & Contemporary Society, No. XXI - Spring 91 - Pesach 5751

Three answers are given (to understand grammar) The first answer posits that the critical distinction is the time delay. The barrel case is permitted because the fire will not destroy the barrels until a considerable amount of time has elapsed, whereas the wind separates the wheat and chaff immediately. According to this definition, because there is a clear time delay between the action and the effect, this would be indirect causation. Since actions done via indirect causation are permitted on Shabbat in case of need or in order to facilitate performance of a mitzvah, a timer set to go on at midday could be adjusted at 9 a.m. so that the appliance will go on at 10 a.m., if this were a case of need or mitzvah. On Yom Tov, indirect causation is permitted even absent special need, and thus such adjustments are always permitted according to this reasoning. This is the view of Rabbi Ovadia Yosef and others.

The second position that of Rabbi Joseph B. Soloveitchik and others, states that the critical factor is whether the additional force needed to finish the action is present at the time of human activity. Winnowing in the wind is prohibited only when the wind is blowing at the time the wheat is thrown into the wind; the barrel case is permitted since one is placing the barrels away from the fire. Placing the barrels actually in the fire would be prohibited.¹⁰³ Since, when adjusting a timer the additional force needed to finish the action, namely the rotation of the dial, is present at the time of human activity, all adjustments that hasten an action are prohibited. Thus, Rabbi Soloveitchik rules that under no circumstances may one adjust the timer so that an appliance will begin to operate earlier than expected.

A third view asserts that the critical factor is whether the indirect process used is the normal process. If the indirect process is the normal one, it is prohibited on Shabbat. Otherwise it is permitted. The barrel case is permitted only because it is not the normal manner to extinguish fire through a time delay. Winnowing, however, is frequently done through wind power.¹⁰⁴ According to this approach, adjusting a timer is prohibited since it was designed to be used in this manner; however, placing ice cubes (or hot water) on a thermostat to increase the flow of heat (or cold air), would be permitted since that is an indirect and unusual manner of making the adjustment.

4. Rav Shlom Goren, *Torat ha-Refu'a*, p. 80

The position of the *Noda Biyehuda* and the *Chatam Sofer* is correct and applicable from a halakhic perspective, but only when we are talking about Jewish doctors in the Diaspora, who bear no responsibility for the health of the people in the country. They are only bound by the *mitzvah* and the duty to treat patients who turn to them but are not responsible for planning short-term or long-term medical services. Regarding them, the basic outlook of the great authorities mentioned above is correct, that in the absence of a sick person standing before them, they may not use the criteria **of *piku'ach nefesh*** in order to worry about sick people in the future, who may never appear before these doctors, and if they appear, this insubstantial possibility does not constitute a basis to permit Torah prohibitions for doctors, who are not responsible for medical services in the future.

However, when we are dealing with an independent Jewish state, where the government of Israel is responsible to design a medical system in the country for all its citizens, this national responsibility does not express itself in the daily individual planning of medical services in Israel, but rather in overall long-term responsibility. Surely it is clear that every year a significant number of patients requiring a transplant will be admitted to the country's hospitals. If we do not worry from the outset about organ donations, we will not be able to satisfy the many requests that will arise

5. הרב שלמה גורן השתלת עור בנפגעי כוויות וקיום בנק עור בבתי חולים", "תורת הרפואה" עמ' 150

השימוש בעור מיובא של גויים כדי לרפא את פצועינו אינו יכול להיות פתרון לבעיה, משום שזה מהווה חילול השם לעיני כל העולם, בחשבם כי תורת ישראל וההלכה היהודית אין בכוחן כביכול לפתור את הבעיות החיוניות ביותר של חיינו בארץ... וכבר הוכחתי במאמר מיוחד שתורת ישראל אינה רואה בעין יפה את השימוש בגויים המפירים את התורה כדי שאנו נוכל לשמור עליה. לכן גזרו חכמי המשנה על אמירה לעכו"ם שבות (שבת קנ.), כדי למנוע את ניצול הגוי לפתור לנו את בעיות ההלכה. ובודאי שזה ביזיון התורה אם נזדקק לעור של מתים נכרים להצלת חיי הפצועים שלנו

6. הריא"ה הרצוג, בצומת התורה והמדינה ג, עמ' 13-14

שוטרים היוצאים לאסור גנב שכבר תפסוהו אנשים ויש להעביר אותו למאסר, שאם לא כן יתחמק מידם; כאן אין באופן ישיר פיקוח נפש, אלא שקיים חשש כאמור, שאם לא יהא טיפול במקרה כזה מטעם המשטרה, יתרבו הגנבים בשבת קודש... והנה לעיל הבאנו מהרמב"ם המתיר לבאים להציל לחזור למקומם וכלי זיינם עליהם, שמא אם אתה מחמיר עליהם, יימנעו מלבוא פעם אחרת; שמענו מזה שגם חשש נפשות לעתיד לבא מתיר. ומכל מקום אין העניינים שווים לגמרי: ראשית, מפני שאין ברור כאן למדי שסתם גנבים הם מרצחים, שיש מהם הנמלטים מיד כשמרגישים בהם בני אדם. ושנית, הואיל וכל ההיתר הוא מפני שאם לא נתיר תרבינה גניבות, הנה הרוב הגדול לצערנו לא מתחשבים עם הוראות הרבנות, והם ממילא לא יימנעו, ואם כן לא ישמש האיסור לריבוי גניבות. ובכלל, קשה להחליט על היתר מטעם חשש פיקוח נפש, שהרי ודאי יש איזה גבול גם לחשש פיקוח נפש... וצריך עיון בזה

7. הרב ש' ישראלי, עמוד הימיני, עמ' ריב

נמצאנו למדים כלל, שגם פיקוח נפש שעדיין אינו עומד לפנינו, לא לגבי רגע זה ולא לאחר כך, אבל ברור לנו שיגיע הדבר לזה בזמן מן הזמנים, אנו רואים אותו כאילו הוא כבר לפנינו. כי חובה זו של 'וחי בהם' היא קיימת ועומדת לפנינו לא רק לגבי החיים של רגע זה, אלא אנו מצויים ועומדים בזה גם לדאוג להצלת חיים שיצטרכו פעם להיות, אף על פי שאין אנו יודעים מתי ואיך... ומעתה נראה שאין גם מקום לחלק במידת השכיחות של הדבר לעתיד לבא. שאפילו אם אין זה עלול לקרות אלא אחד מאלף, דיה הצלה אחת של נפש אחת בזמן מן הזמנים, בכדי להתיר ולחייב לעשות פעולות אלה של חילול שבת, שהם בגדר מכשירים להצלה זו

הימצאותם של יהודי חילוניים איננה סיבה להסתמך עליהם. עלינו לדון כאילו כולם שומרי תורה... נראה לי כדבר ברור שהדיון בנקודה זו אינו צריך להביא בחשבון את מספר שומרי התורה במשטרה כיום הזה. עלינו גם לחתור שיהפכו שם לרוב, לא פחות ממה שעלינו לשאוף להגיע לרוב במקומות אחרים

8. גמרא שבת מב.

והאמר שמואל: מכבין גחלת של מתכת ברשות הרבים, בשביל שלא יזוקו בה רבים

9. רמב"ן שבת מב.

מכבין גחלת של מתכת. פירש רש"י ז"ל דלא שייך כיבוי בהכי מדאורייתא, ומדרבנן הוא דאסור, והיכי דאיכא נזקא דרבים לא גזרו על השבות... אבל בהלכות גדולות מצאתי גבי גחלת של עץ לית בה היזק רבים, מאי טעמא כמה דלא כביא אית בה סומקא, וקא חזו לה, ולא אתי לאיתזוק בה; אבל גחלת של מתכת, אע"ג דאזיל סומקא קליא, ולא חזו לה, ואתו לאיתזוקי בה, ור' יהודה לית ליה היזק דרבים,

ושמואל במידי דאית ביה היזק רבים פליג עליה... וכ"כ ר"ח ז"ל כדבריו. ותימה הוא, איך אנו מתירים מלאכה גמורה משום היזק שלא במקום סכנת נפשות. **ושמא כל היזק של רבים, כסכנת נפשות חשיב ליה שמואל**

Rambam Shabbat 2:23

The following rules apply] when gentiles lay siege to Jewish cities If their intent was financial gain, the Sabbath laws should not be violated because of them, nor are we allowed to wage war against them. If a city is located near the border, however, we should march against them with weapons and wage war against them even when they are demanding hay or straw.

In any location, if the gentiles' intent was Jewish lives, or if they engaged in battle with a city or laid siege to it without stating a specific intention, we must wage war against them, and the Sabbath laws should be violated because of them. It is a mitzvah for every member of the Jewish people who can come [to their assistance] to go out and aid their brethren who are under siege and save them from the gentiles [although it is the] Sabbath. It is forbidden to wait until Saturday night.

After they have saved their brethren, they may return home with their weapons on the Sabbath, so that a dangerous situation will not be created in the future.

10. הרב ש' ישראלי, עמוד הימיני, עמ' ריד רטו

נראה שיסוד הדברים הוא שכל מה שנוגע לשלום הציבור או סילוק נזק ממנו, הכל נחשב כפיקוח נפש, כי כל מה שכרוך בשלום הציבור יש בו בעקיפין עניין עם פיקוח נפש. פרנסת היחיד, לדוגמה, אין בה משום פיקוח נפש; אבל אם הציבור יהא מחוסר פרנסה, אפילו אם אין זה נוגע ללחם, הרי לא יימלט שבאחד מבין הרבים יהא כזה שהוא צריך לאוכל יותר משובח, באופן שאצלו זה יכול להיות פיקוח נפש. וכן כל מלחמה שהיא מביאה הרווחה, ועל ידי זה ניתנת אפשרות לטפל יותר בחולים ותשושים, מה שאינו קיים בזמן שהתנאים הכלכליים הם ירודים. וכן מלחמה שהיא להרבות שמעו של המלך, יש להניח שעל ידי זה יפחדו האויבים מלבא, וירבו אלה המעונינים לבא אתו בברית, מה שגם כן מביא למצב כלכלי יותר טוב, ועל ידי זה מתרבה בריאות הציבור. וכן עניין של סילוק הנזק בציבור בעניין הגחלת, אמנם זה מצד עצמו אינו מסוכן, אבל הרי ייתכן שהניזוק לא יוכל לצאת לעבודה, וייתכן גם שהוא בודד ולא יוכל להגיד למישהו שיבואו לעזור לו, ועל ידי כן יכול הדבר הקטן הזה להביא לידי פיקוח נפש. וכיוצא בזה מיני ציורים, שאם אנו חושבים על זה לגבי היחיד הרי זה רחוק, שאין לחשוש מזה; ומכל מקום, באופן ציבורי הרי זה קורה סוף סוף, ולגבי פיקוח נפש גם זה מובא בחשבון